

ПОЛІТИЧНИЙ КЕЙС У ЦІЛЕПОКЛАДАННІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ

Саїнчук М. М.

*кандидат наук з фізичного виховання і спорту,
доцент кафедри теорії, методики та організації фізичної підготовки та спорту
Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського
Повітрофлотський пр., 30, Київ, Україна
orcid.org/0000-0002-7706-0242
mmsainchuk@i.ua*

Ключові слова: політика,
ментальність, тілесність,
культурна ідентичність,
патріотизм.

Розглянуто вплив політичних обставин на вектор розвитку та вибір цілепокладання фізичної культури та спорту. Встановлено, що найбільш серйозним поштовхом до масового розвитку фізичної культури та спорту були політичні мотиви. Зарубіжний і вітчизняний бекграунд фізичної культури і спорту схожий в тому, що політичний кейс завжди присутній. Із початку ХІХ ст. окремі європейські країни досить успішно використали гімнастику, а згодом і спорт для вирішення складних і дражливих суспільно-політичних питань (здобуття незалежності, пропаганда державності чи устрою). Фізична культура та спорт розвивалися у фарватері ментального цілепокладання: через фізичне до духовного. В Україні політичні мотиви теж дали старт інституціоналізації фізичної культури та спорту. Стейкхолдери вільної України розвивали руханкові товариства для фізично-ментального виховання молоді, національного самоствердження. Ідея стейкхолдерів вільної України використати фізичну культуру і спорт (до ХХ ст. гімнастику, руханку та спорт) у політичних цілях була не нова, цю практику запозичили з Європи і застосували в Україні. Вітчизняна фізична культура і спорт як інституція всю свою історію експлуатується в політичних цілях, за таких умов у ній відбувалися найбільші, найсуттєвіші зрушення та прориви. У перші десятиліття ХХІ ст. політичний кейс і надалі домінує у фізичній культурі та спорті: для спорту – це культурна ідентифікація, а для фізичного виховання – здоров'я і фізичні кондиції. Виявлено, що в цивілізованих країнах світу в просування соціально важливого проекту, пов'язаного із фізичним вихованням і спортом, обов'язково включають політичний кейс нарівні з багатьма іншими. Будь-які ініціативи потребують політичного супроводу та підтримки, інакше вони залишатимуться маргінальними, якими б вони гуманними та чудовими не були. Встановлено, що політичний кейс фізичної культури і спорту в Україні залишається проторадянським. До усвідомлення нового, виробленого спільними зусиллями фахівців, а не скинутого зверху цілепокладання справа не дійшла.

POLITICAL CASE IN THE PURPOSE OF PHYSICAL CULTURE AND SPORTS

Sainchuk M. M.

*Candidate of Sciences in Physical Education and Sports,
Associate Professor at the Department of Theory,
Methods and Organization of Physical Training and Sports
National Defence University of Ukraine named after Ivan Cherniakhovskyi
Povitroflotskyi avenue, 30, Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0002-7706-0242
mmsainchuk@i.ua*

Key words: *politics, mentality, corporeality, cultural identity, patriotism.*

The influence of political circumstances on the vector of development and the choice of goals of physical culture and sports is considered. It was established that the most serious impetus for the mass development of physical culture and sports were political motives. Foreign and domestic background of physical culture and sports is similar in that the political case is always present. From the beginning of the XIX century. Some European countries have used gymnastics and later sports quite successfully to solve complex and irritating sociopolitical issues (gaining independence, propaganda of statehood or system). Physical culture and sports developed in the fairway of mental goal-setting: through the physical to the spiritual. In Ukraine, political motives have also given rise to the institutionalization of physical culture and sports. Stakeholders of free Ukraine developed motor societies for physical and mental education of youth, national self-affirmation. The idea of the stakeholders of free Ukraine to use physical culture and sports (until the twentieth century. Gymnastics, movement and sports) for political purposes was not new, this practice was borrowed from Europe and used in Ukraine. Domestic physical culture and sports as an institution throughout its history is exploited for political purposes, in such conditions it was the largest, most significant changes and breakthroughs. Now in the first decades of the XXI century. The political case continues to dominate physical culture and sport: for sport, it is cultural identification, and for physical education, it is health and physical fitness. It has been found that in the civilized countries of the world, the promotion of a socially important project related to physical education and sports necessarily involves a political case, on a par with many others. Any initiatives need political support and support, otherwise they will remain marginal, no matter how humane and wonderful they may be. It is established that the political case of physical culture and sports in Ukraine remains pro-Soviet. So far, it has not come to the realization of a new goal, developed by the joint efforts of experts, and not dropped from above.

Постановка проблеми. Найбільш серйозним каталізатором становлення та розвитку фізичної культури і спорту як соціальної інституції у світі були та залишаються політичні мотиви. Лише в рамках політичної доцільності будь-яка соціальна інституція може претендувати на масове охоплення і включення якомога ширшого кола громадян різної соціальної стратифікації. Без політичного консенсусу спорт, гімнастика чи інші практики рухової активності навряд чи могли б подолати бар'єр любительства. Елітний спорт чи спорт високих досягнень набув серйозної міжнародної ваги лише тоді, коли став ціка-

вим як інструмент політичної змагальності між країнами. Апогеєм, звісно, були Олімпійські ігри після 1950-х рр., коли в них активно включився СРСР зі своєю комуністичною ідеологією. За формою спорт у СРСР відповідав спортивним цілям, а за змістом – все ж таки політичним.

Лише політична воля здатна організувати функціонування будь-якої соціальної інституції в одному чітко визначеному напрямі. Без політичної підтримки цього досягти неможливо, буде різнобій. Історія знає приклади того, що політичний провід може бути добрим ділом і йти на благо всіх, але може й, навпаки, – на благо обраних.

Вітчизняна фізична культура і спорт як інституція всю свою історію експлуатується в політичних цілях, за таких умов у ній відбувалися найбільші, найсуттєвіші зрушення та прориви. У низці статей автором було висвітлено реальні й замасковані цілі появи та занепаду соціального інституту фізкультури в радянську епоху [5; 7]. Після розпаду СРСР і закономірного поступового розгерметизування «уніфікованого» політичного курсу та політичної підтримки у фізичній культурі та спорті розпочався збій. Те, що радянська фізкультура і спорт були політично заангажованим проектом, доводить теперішня ситуація з цим феноменом у незалежній Україні та інших пострадянських країнах. Відновивши свою незалежність, українська влада дистанціювалася від будь-яких політичних амбіцій на міжнародній арені. Елітний спорт, а з ним і фізкультура на ділі не стали важливим вектором державної політики. Слабка політична підтримка за відсутності трансформації радянської моделі управління спортом і фізкультурою не могла привести ні до чого іншого, як остаточної маргіналізації функціонування цих інституцій під державним менеджментом. Чи могло бути інакше? За радянської політично конструйованої моделі – однозначно ні! Без політичного стрижня це не працює.

Пострадянська фізична культура і спорт із радянським бекграундом – це завжди продовження державної політики. Посттоталітарний досвід досі є тим гальмом, що змушує відмовлятися від ідеї брати все в свої руки. В Україні немає, як у США, товариства «SHAPE America» [16], що надає підтримку професіоналам у галузі охорони здоров'я, фізичного виховання, відпочинку та танців і є провідником більш ніж для 200 тис. фахівців. Сьогодні, як і завжди в Україні, коли коштів у бюджеті багато на що не вистачає, тим не менш за фізичну культуру і спорт не забувають. Але не забувають як? Чомусь завжди намагаються їх обділити, хоча не завжди до цього вдаються. І це дуже показово стосовно пріоритетів і цілей української держави. Останній приклад – це проект секвестру бюджету-2020, у якому Кабмін планував скорочення видатків, зокрема зменшення на 56 млрд грн дохідної частини держбюджету та збільшення утрічі його дефіциту. Щодо фізичної культури і спорту, то там на 940 млн грн зменшують фінансування фізичної культури, спорту вищих досягнень та резервного спорту, лишаячи на це всього 97 млн грн [1]. Тобто сьогодні, коли фізична культура і спорт політично мало цікаві, бо кожен сам за себе і державна підтримка не для всіх, а для обраних і призначених, то вони й підтримуються на відповідному рівні, не кажучи вже про розвиток.

Мета статті – показати розгортання політичного кейсу в теоретичному дискурсі та практичній площині цілепокладання фізичної культури та спорту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Історична аналітика цілепокладання фізичної культури та спорту показує, що політичний кейс завжди присутній. Питання лише в його вираженні – він може бути конкретно артикульованим, домінуючим і безкомпромісним, а може бути загушованим. Тоталітаризм у різних країнах світу показав, що така система вимагає і формує чітко виражені політичні кейси щодо тілесності та духовності, тоді як демократія через властивий їй плюралізм загушовує їх. Саме із пункту цілепокладання стає очевидним, наскільки соціальна інституція самодостатня: чи вона формує й веде цілі чи лише обслуговує та вписується в контекст. Як зрозуміло з постановки проблеми за СРСР, цілепокладання фізичної культури було яскраво політичним і в теоретичному дискурсі, і на практиці. Із найбільш тиражованих у теоретичному плані варто відзначити таку ідеалістичну ціль, яка цілком відповідала ідеології комунізму, для фізкультури і спорту радянської епохи, як всебічна гармонійно розвинена особистість [12]. У практичній площині готовність до праці й оборони теж була запрограмованим цілепокладанням життя тогочасних людей.

Варто відзначити, що справжній політичний кейс щодо фізичної культури та спорту не обмежується у своєму спрямуванні лише на тіло, але й намагається еквілібрувати з так званими ментальними (від лат. *mens* – пов'язаний із духом, духовністю) почуттями.

Дослідження інституціоналізації фізичної культури та спорту показує, що не єдине тілесне цілепокладання завжди превалювало. Варто назвати ще один вектор, для якого гартоване (фізично розвинене, здорове, міцне) тіло – лише засіб, а не ціль. Його можна досить умовно назвати *ментально-дражливе цілепокладання*. Воно цілком і повністю політично зумовлене. Перші спроби запрограмувати чи провести інституціоналізацію фізичної культури та спорту ментальним цілепокладанням було століття тому в Україні. На фізичне виховання (руханку) поклали величезні надії українські діячі початку ХХ ст. Руханка (у широкому значенні – фізична культура) розглядалися І. Боберським [13], синами І. Франка – Т. Франком і П. Франком [14] – та ін. як потужний засіб ментального виховання, національного самотворення. Стейкхолдери вільної України розуміли, що лише розумовими звитягами чи пасквілями нічого не досягти, потрібно тілесно міцне, патріотично орієнтоване молоде покоління, виховане як розумово, так і тілесно. І ставка була зроблена на руханкові (гімнастично-спортивні, пожежні) товариства («пласт», «сокіл», «луг» та ін.), які через тілесне виховували свідомо відважних творців і захисників всеукраїнської об'єд-

нуючої ідеї. Досить детально і широко питання заснування та функціонування цих товариств у Галичині висвітлив Б. Трофим'як [15].

Ідея стейкхолдерів вільної України використати фізичну культуру і спорт (до XX ст. гімнастику, руханку та спорт) у політичних цілях була не нова, її просто хотіли трансплантувати і застосувати в Україні. За приклад тогочасні стейкхолдери мали німців, чехів, поляків, котрі через власні гімнастичні системи прийшли до незалежності чи досягали інших вагомих політичних дивідендів: «Та коли Англійці, Німці й інші державницькі народи зрозуміли, що в спорті, крім ідеї фізичного виховання, дисципліни й справності та послуху для своєї влади лежить ідея пропаганди їх державності, коли напр. польський нарід бачив у спорті добрий засіб пропаганди своєї окремішності, то не диво, що розвій спорту у тих народів поступав у шаленім темпі. Не дивно теж, що там спортом цікавились і цікавляться не лише державні чиновники, але й менш широкі круги суспільности. Зате в українськім народі, поза дрібними винятками не було й нема належного розуміння для цієї справи і тому й сам розвій спорту ішов та йде черепашиним кроком» [3, с. 8].

Після Другої світової війни у Європі (за винятком деяких країн на деякий нетривалий час) ментальний фокус цілепокладання фізичної культури та спорту, що розгортався в патріотизмі, прищухнув. Питання формування патріотизму фактично не фігурує в зарубіжних дослідженнях. Взагалі тема патріотизму, за винятком історичного фокусу, видається якщо і не ветованою у європейських країнах, то дещо токсичною. Зрозуміло чому – занадто свіжі згадки від цілеспрямованих різноманітних заходів із патріотичного вишколу XIX–XX ст. Гімнастично-спортивні товариства на цьому історичному відрізку «патріотичних лихоманок» відіграли потужну (моментами навіть провідну) роль у формуванні патріотів і людей війни. Цивілізований світ перепрофілювався і відійшов від *нав'язування* патріотизму і прямує в руслі розкриття, пізнання традицій, культури тощо. Невипадково традиційні види спорту та ігри якнайкраще підходять для демократичного не афішованого, але ефективного формування патріотизму громадян у високорозвинених державах. Напроти, у вітчизняних дослідженнях превалює проблема патріотичного виховання учнів і студентів різними засобами й у процесі різних навчальних дисциплін (це характерно також для інших пострадянських країн), відповідно, мало акцентів на самоідентифікацію. Показово, що велика частка наукових розвідок припадає на військово-патріотичний напрям [9].

Сучасні глобальні спортивні події типу Олімпійських ігор і Чемпіонату світу з футболу чинять

політичний, культурний, економічний та ідеологічний вплив, створюють основу для артикуляції закріплених і домінуючих політичних ідеологій, заохочують зберігати почуття національної ідентичності та виступають барометрами для зміни ідеологічного клімату теперішнього і вседедалі більш глобалізованого сучасного світу [25]. Н. Shobe констатує зростання серед науковців міркувань із приводу потенціалу спорту в соціальному конструюванні ідентичності. Його дослідження футбольних клубів показує наявність зв'язків між спортом, ідентичністю і місцем проживання (на прикладі футбольного клубу «Барселона» документуються можливості спорту в соціальному вивершенні каталонського націоналізму і національної ідентичності з 1899 по 1975 рр.) [24]. М. Cronin футбольні клуби називає важливим місцем для створення і підтримки ідентичностей, які відображають більш широкі проблеми в суспільстві. Такий висновок ним робиться при розгляді аспектів історії футбольного клубу Деррі Сіті (північноірландський футбольний клуб із міста Деррі, заснований 1928 р., – М. С.) у період 1968–1985 рр., коли клуб був втягнутий у боротьбу за ідентичність Північної Ірландії, де все завжди зводиться до суперечок між тими, хто підтримує ірландську націоналістичну програму, а також тих, хто хоче залишатися в межах Союзу [20]. Н.С. Pedersen показав, як норвезький національний вид спорту – катання на лижах – був використаний державою у стратегії асиміляції щодо корінного народу саамі. Власне, катання на лижах відіграло центральну роль у будівництві норвезької національної ідентичності, оскільки саме цей вид спорту щонайповніше відображав саамів. Із 1970-х рр. і протягом останніх 30 років саамі постійно інкорпують катання на лижах і спорт у постійно триваючу активізацію саамської ідентичності [23]. Т. Cusack довів взаємозв'язок між природним дозвіллям, як це зображено імпресіоністським живописом, і конструюванням національних і культурних ідентичностей на початку Третьої республіки. Ідеалізовані види розваг-катань на човнах по Сені були символом модерних республіканських цінностей світської держави та науки, що згодом були використані на підтримку розвитку республіканської нації [21]. А. Vairner дослідив взаємозв'язок між пейзажем, спортом і формуванням / відтворенням національної ідентичності. Центральне місце в цій дискусії займає концепція національного спорту із доказами буття, взятими з різних жанрів спортивно-орієнтованої літератури різноманітних країн [17].

Спорт – це грізна сила на національному рівні, яка позитивно сприяє формуванню національної ідентичності, пробуджує національну єдність і є важливим механізмом зовнішньої політики, оскільки пропонує унікальну арену, на якій

можуть здійснюватися дипломатичні відносини. Міжнародні спортивні змагання (Олімпіади, чемпіонати світу) об'єднують спортсменів, глав держав та інших національних представників, створюючи форум, який сприяє розвитку взаєморозуміння та співпраці. Незважаючи на докази його глобалізації, спорт продовжує зберігати важливе національне ядро, яке може виступати каналом м'якої сили. Завдяки спортивному середовищу окремі нації у всьому світі створюють для себе ідентичність і рупор, що дозволяє їх почувати на міжнародній арені. Для багатьох країн спорт є основною складовою частиною національної ідентичності. Часто ці країни характеризуються у спортивних практиках так само, як і в політиці, економіці та географії. Національний спорт виступає як загальна нитка, сплетена через суспільство, яка поєднує громадян. Такі види спорту різняться від нації до нації. У Канаді хокей – король. Ново-зеландці насолоджуються регбі, а найбільш спостережуваним спортом в Індії є крикет. У Китаї настільний теніс – значна частина національної культури. Запал американського футболу є повсюдним у Сполучених Штатах, і, хоча футбол переважає у всьому світі, кожна нація демонструє свою чітку ітерацію гри [22].

У вітчизняній фізкультурно-спортивній науці розвідки та й самі нарративи щодо фізичної культури та спорту як чинника по роботі з ідентичністю малочисельні, і ця тема погано артикульована на рівні теоретичного дискурсу. Краще справи йдуть у практичному полі, де фахівці фізкультурно-спортивних практик і бойових мистецтв не лише відроджуються, але й «винаходяться» (в концепції винайдення традицій Е. Гобсбаума, Т. Рейнджера [2]) нові системи. Для прикладу можна навести такі два послідовні (цілеспрямовано втілюються у практику з різним контингентом населення, а не виступають як теоретичний конструкт) вітчизняні спортивно-бойові винаходи, що покривають цивільний і військовий простір – це хортинг і бойова армійська система (БАРС) [4].

Щодо політичного впливу на цілепокладання фізичного виховання, то воно теж присутнє.

D. Booth зауважує, що кодифікація фізичної активності протікала під імпульсом соціальних сил, які фактично гасили внутрішні задоволення від фізичних практик і зводили їх до зовнішніх факторів, зокрема націоналістичних цілей діяльності (наприклад, потреб війни, міжнародного спорту) та здоров'я. Все почалося на початку XIX ст., коли кілька європейських держав (насамперед Швеція та Німеччина) кодифікували гімнастику як цілеспрямовану політику з метою формування фізично сильнішого населення, здатного краще захищати свою територію. Наприкінці XIX ст. більшість практик рухової активності були коди-

фіковані в національні та класові системи фізичних вправ і спорту, але пуританізм, націоналізм, класовий устрій і промисловий капіталізм – не єдині сили, що гасять приємну фізичну активність у сучасності. Переважаюча філософія в академіях і сучасна державна політика також демонструють упередження проти задоволення [18]. Нині ж, навіть попри те, що внутрішнє тяжіння рухового задоволення надає найкращу можливість для збільшення фізичної активності у наших вихованців (що може бути набагато сильнішим мотиватором, ніж користь від покращення здоров'я в якийсь момент у віддаленому майбутньому), політична доцільність сьогодні перешкодила стати задоволенню цілепокладанням нашої дисципліни [19].

Аналогічна ситуація в Україні з фізичним вихованням. У низці наукових публікацій здійснено аналіз причин кризи навчальної дисципліни «фізична культура» щонайменше у фокусі двох методологій [10]. Ігрове перезавантаження фізичної культури [11] показується найбільш вдалим виходом зі статусу нецікавого та маргінального освітнього предмету, але наукова спільнота живе своїм життям, а відомчі органи управління освітою та спортом – своїм. Незалежної вітчизняної колегіальної організації фахівців фізкультурно-спортивної сфери немає. Консолідувати наявні можливості у вироблення власного вектору цілепокладання необхідного для розвитку галузі нікому. Політичний кейс фізичної культури і спорту залишається проторадянський, а до усвідомлення нового, виробленого спільними зусиллями фахівців, а не скинутого зверху також не дійшло. Виходить, що сентенція «ініціативи знизу караються зверху» дієва й актуальна досі.

Висновки. Політичні цілі були найголовнішим стимулом розвитку соціальної інституції фізична культура та спорт. Сьогодні каталізатором змін і трансформацій у фізичній культурі та спорті є політично-економічні чинники чи навіть економічно-політичні [6]. Цілепокладання фізичної культури та спорту з самих початків інституціоналізації обслуговувало політичні доцільності; з ними рахуються і досі.

Успішні країни світу сильні тим, що мають громадянське суспільство, сформованих стейкхолдерів, спроможних захищати, *часто від держави*, правильні та цікаві для людей починання. В одній із наукових публікацій висвітлено практику громадянських ініціатив цивілізованих країн у просуванні фізично активного способу життя різних груп населення [8]. Будь-які ініціативи потребують політичного супроводу та підтримки, інакше вони залишатимуться маргінальними. Сьогодні в розвинених країнах у просування соціально важливого проекту обов'язково включають політичний кейс нарівні з багатьма іншими. Подоба-

ється чи не подобається комусь політика (швидше політики як дійові особи), але без неї не обійтися. Лобювання в розвинених країнах не приховується та навіть оподатковується.

Перспективи подальших розробок полягають у дослідженні мімікрії інституції «фізична культура та спорт» під політичне цілепокладання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бюджетна діра у 202 млрд грн... URL: <https://racurs.ua/ua/n135825-budjetna-dira-u-202-mlrd-reakciya-paraderiv-na-nedotorkanist-sylovykiv-ta-urizanu-osvitu.html>.
2. Винайдення традиції / за ред. Е. Гобсбаума, Т. Рейнджера / пер. з англ. М. Климчука. Київ : Ніка-Центр, 2001. 448 с.
3. Нагірний Е. Вступне слово. 25-ліття С.Т. «Україна». Львів, 1936. С. 8.
4. Саїнчук М.М., Шемчук В.А., Саїнчук А.М. Українські спортивно-бойові розробки. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки і спорту у Збройних Силах України, правоохоронних органах, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 14–15 лютого 2019 р.). Київ : НУОУ. 2019. С. 160–162.
5. Саїнчук М.М. Реальні й замасковані цілі появи та занепаду соціального інституту фізкультури. *Практична філософія*. 2018. № 1. С. 206–214.
6. Саїнчук М.М. Мережева криза спорту: політика й економіка проти ідеалів гуманізму. *Молодь та олімпійський рух* : збірник тез доповідей XI Міжнародної конференції молодих вчених, 11–12 квітня 2018 р. Київ, 2018. С. 42–44.
7. Саїнчук М.М. Парадокси феномена «фізична культура»: колізії легітимізації терміна «фізична культура». *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2017. № 2. С. 76–85.
8. Саїнчук М.М., Саїнчук А.М., Саїнчук О.М. Практика громадянських ініціатив цивілізованих країн в просуванні фізично активного способу життя різних груп населення. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. 2016. Вип. 10 (80). С. 116–119.
9. Саїнчук М. Інтеграція традиційних видів спорту та ігор у фізичне виховання молоді для формування культурної ідентичності й патріотизму. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2016. № 3. С. 193–197.
10. Саїнчук М.М. Обрис кризи в освіті навчальної фізичної культури в навчальних закладах. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2016. № 3. С. 85–89.
11. Саїнчук М.М. Ігрове переважантя фізичної культури як гарантія школярам права на гру. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2013. № 4. С. 46–51.
12. Саїнчук М.М. Гармонійно розвинена особистість у контексті європейського міжчасся: від генезису до сьогодення. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2012. № 4. С. 97–104.
13. Сова А., Тимчак Я. Іван Боберський біля джерел української тіловиховної і спортової традиції. *Вісник НТШ*. 2016. Ч. 55. С. 61–64.
14. Сова А., Тимчак Я. Сини Івана Франка – перші українські фахівці з руханки та змагу. *Вісник НТШ*. 2016. Ч. 56. С. 43–47.
15. Трофим'як Б. Гімнастично-спортивні організації в національно-визвольному русі Галичини (друга пол. XIX – перша пол. XX ст.). Тернопіль : Економічна думка, 2001. 694 с.
16. About SHAPE America. URL: <https://www.shapeamerica.org/about/default.aspx>.
17. Bairner A. National sports and national landscapes: In defence of primordialism. *National identities*. 2009. Vol. 11:3. P. 223–239.
18. Booth D. Politics and Pleasure: The philosophy of physical education revisited. *Quest*. 2009. Vol. 61:2. P. 133–153.
19. Claxton D. The Politics of Physical Education. *Quest*. 2012. Vol. 64:3, P. 141–149. DOI: 10.1080/00336297.2012.704776.
20. Cronin M. Playing Away from Home: Identity in Northern Ireland and the Experience of Derry City Football Club. *National Identities*. 2000. Vol. 2:1. P. 65–79.
21. Cusack T. Bourgeois Leisure on the Seine: Impressionism, Forgetting and National Identity in the French Third Republic. *National Identities*. 2007. Vol. 9:2. P. 163–182.
22. Jaksa K.L. Sports and Collective Identity: The Effects of Athletics on National Unity. *SAIS. Review*. 2011. Vol. XXXI. P. 39–41.
23. Pedersen H.C. Skiing and divergent ethnic identities in the multiethnic Northern Norway. *National Identities*. 2014. Vol. 16:4. P. 365–376.
24. Shobe H. Place, identity and football: Catalonia, catalanisme and football club Barcelona, 1899–1975. *National Identities*. 2008. Vol. 10:3. P. 329–343.

25. Tomlinson A., Young C. National Identity and Global Sports Events. Culture, Politics, and Spectacle in the Olympics and the Football World Cup / ed. by State University of New York Press, 2006.

REFERENCES

1. Byudzhetna dira u 202 mlrd grn... (2020) [Budget hole of 202 billion UAH]. <https://racurs.ua/ua/n135825-budjetna-dira-u-202-mlrd-reakciya-nardepiv-na-nedotorkanist-sylovykiv-ta-urizanu-osvitu.html>
2. Vynaidennia tradytsii (2001) [The invention of tradition] / Za red. E. Hobsbawm E., Ranger T. Per. z angl. M. Kly`mchuka. Kyiv: Nika-Centr.. 448 p.
3. Nahirnyi E. (1936) Vstupne slovo [Introductory word]. 25-littya S.T. "Ukrayina". Lviv. P. 8.
4. Sainchuk M.M., Shemchuk V.A., Sainchuk A.M. (2019) Ukrainski sportyvno-boiovi rozrobky [Ukrainian sports and combat developments]. Current trends and prospects for the development of physical training and sports in the Armed Forces of Ukraine, law enforcement agencies, rescue and other special services on the path to Euro-Atlantic integration of Ukraine: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Kyiv, February 14–15, 2019)). Kyiv: NUOU. P. 160–162.
5. Sainchuk M.M. (2018) Realni y zamaskovani tsili poiavy ta zanepadu sotsialnoho instytutu fizkultury [Real and disguised goals of the emergence and decline of the social institution of physical culture.] *Practical philosophy*. Vol. 1. P. 206–214.
6. Sainchuk M.M. (2018) Merezheva kryza sportu: polityka y ekonomika proty idealiv humanizmu [Network crisis of sport: politics and economics against the ideals of humanism]. Youth and the Olympic Movement: Coll. abstracts of the XI International Conference of Young Scientists, April 11–12. K. P. 42–44.
7. Sainchuk M.M. (2017) Paradoksy fenomena "fizychna kultura": kolizii lehytimizatsii termina "fizychna kultura" [Paradoxes of the phenomenon of "physical culture": conflicts of legitimization of the term "physical culture"]. *Theory and methods of physical education and sports*. Vol.2. P. 76–85.
8. Sainchuk M.M. Sainchuk A.M. Sainchuk O.M. (2016) Praktyka hromadianskykh initsiatyv tsyvilizovanykh krain v prosuvanni fizychno aktyvnoho sposobu zhyttia riznykh hrup naseleattia [The practice of civic initiatives of civilized countries in promoting a physically active lifestyle of various groups]. *Scientific journal of NPU named after M.P. Drahomanova*. Vol. 10:80. P. 116–119.
9. Sainchuk M. (2016) Intehratsiia tradytsiinykh vydiv sportu ta ihor u fizychno vykhovannia molodi dlia formuvannia kulturnoi identychnosti y patriotyzmu [Integration of traditional sports and games into the physical education of young people for the formation of cultural identity and patriotism.] *Sports Bulletin of the Dnieper*. Vol. 3. P. 193–197.
10. Sainchuk M.M. (2016) Obrys kryzy v osviti navchalnoi fizychnoi kultury v navchalnykh zakladakh [Outline of the crisis in the education of educational physical culture in educational institutions]. *Theory and methods of physical education and sports*. Vol. P. 85–89.
11. Sainchuk M.M. (2013) Ihrove Perezavantazhennia fizychnoi kultury yak harantiia shkoliaram prava na hru [Game reload of physical culture as a guarantee to schoolchildren of the right to play]. *Theory and methods of physical education and sports*. Vol. 4. P. 46–51.
12. Sainchuk M.M. (2012) Harmoniino rozvynena osobystist u konteksti yevropeiskoho mizhchassia: vid henezysu do sohodennia [Harmoniously developed personality in the context of European time: from genesis to the present]. *Theory and methods of physical education and sports*. Vol 4. P. 97–104.
13. Sova A., Tymchak Ya. (2016) Ivan Boberskyi bilia dzherel ukrainskoi tilovykhovnoi i sportovoi tradytsii [Ivan Bobersky near the sources of the Ukrainian physical education and sports tradition.]. *Bulletin of NTSh*. Vol. 55. P. 61–64.
14. Sova A., Tymchak Ya. (2016) Syny Ivana Franka – pershi ukrainski fakhivtsi z rukhanky ta zmahu [Sons of Ivan Franko – the first Ukrainian specialists in engine and competition]. *Bulletin of NTSh*. Vol. 56. P. 43–47.
15. Trofymiak B. (2001). Himnastychno-sportyvni orhanizatsii v natsionalno-vyzvolnomu rusi Halychyny (druha pol. XIX – persha pol. XX st.) [Gymnastic and sports organizations in the national liberation movement of Galicia (second half of the XIX – first half of the XX century)]. Ternopil: Economic Thought.
16. About SHAPE America <https://www.shapeamerica.org/about/default.aspx>
17. Bairner A. (2009). National sports and national landscapes: In defence of primordialism. *National identities*. Vol. 11:3, P. 223-239.
18. Booth D.(2009). Politics and Pleasure: The philosophy of physical education revisited. *Quest*. Vol. 61:2. P. 133–153.
19. Claxton D. (2012) The Politics of Physical Education. *Quest*. Vol. 64:3, P.141-149. DOI: 10.1080/00336297.2012.704776.

20. Cronin M. (2000). Playing Away from Home: Identity in Northern Ireland and the Experience of Derry City Football Club. *National Identities*. Vol. 2:1. P. 65–79.
21. Cusack T. (2007). Bourgeois Leisure on the Seine: Impressionism, Forgetting and National Identity in the French Third Republic. *National Identities*. Vol. 9:2. P. 163–182.
22. Jaksá K.L. (2011). Sports and Collective Identity: The Effects of Athletics on National Unity. *SAIS. Review*, Vol. XXXI. P. 39–41.
23. Pedersen H.C. (2014). Skiing and divergent ethnic identities in the multiethnic Northern Norway. *National Identities*. Vol.16:4. P. 365–376.
24. Shobe H. (2008). Place, identity and football: Catalonia, catalanisme and football club Barcelona, 1899–1975. *National Identities*. Vol. 10:3. P. 329–343.
25. Tomlinson A., Young C. (2006) National Identity and Global Sports Events. Culture, Politics, and Spectacle in the Olympics and the Football World Cup. Ed. by. State University of New York Press.